

' FUCKING MANGE TUSSEK ,

– om penge og forbrug blandt kriminaliserede¹⁾
unge mænd med indvandrerbaggrund

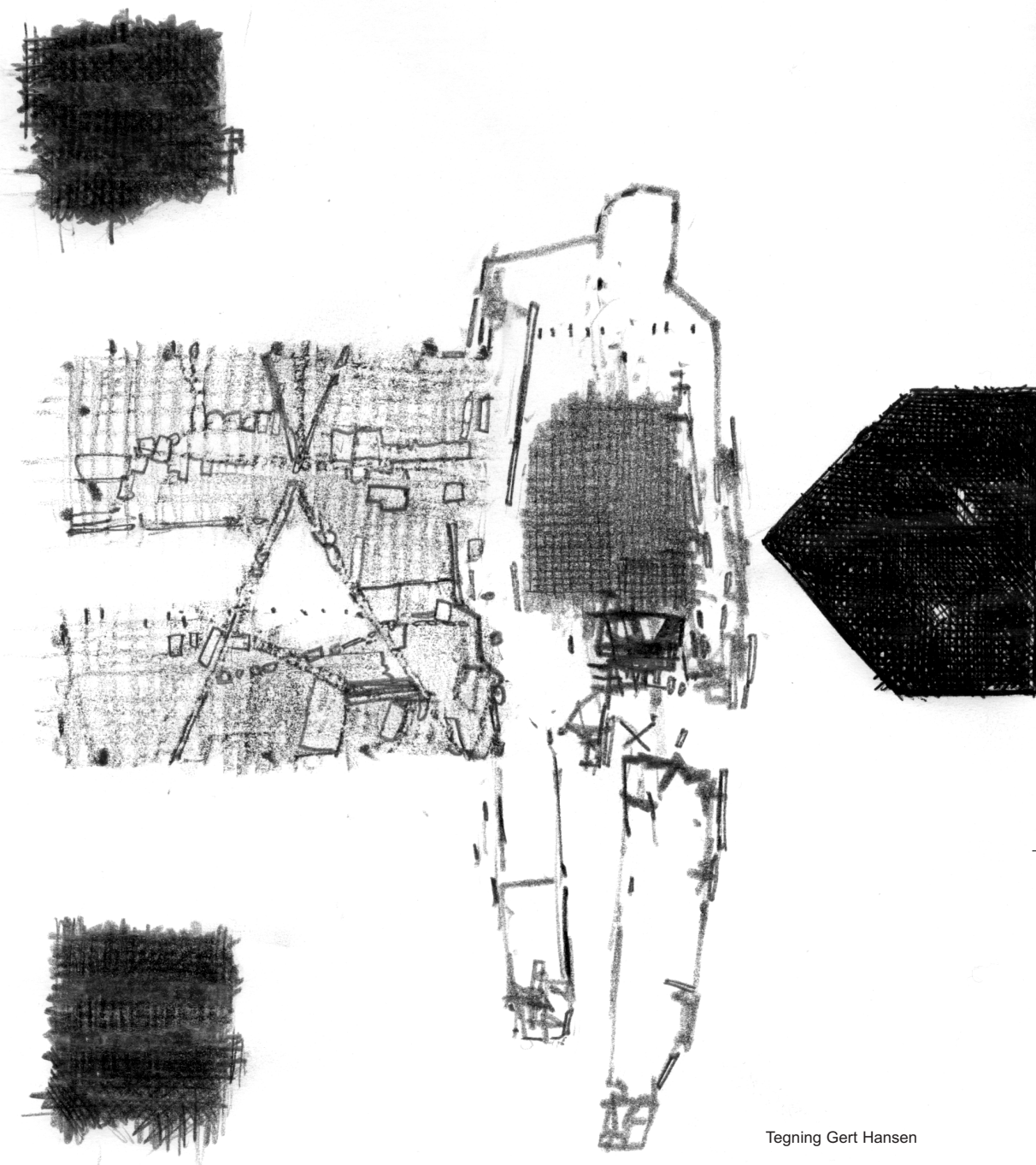
Af Annette Olesen & Sune Qvotrup Jensen

I denne artikel vil vi diskutere resultaterne af et etnografisk feltarbejde blandt kriminaliserede unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund i Århus. Vi ønsker at vise, at der mangler noget grundlæggende i forståelsen af visse kriminalitetsmønstre, der udvikles på kanten af samfundet, og som først og fremmest begribes som en alternativ måde at opnå anerkendelse eller symbolsk værdi.

ANERKENDELSE OG SYMBOLSK VÆRDI

Som en af lærerne, i Jørgen Flindt Pedersens bog *Drengene fra Vollsmose* (2002), forklarer til interviewer i en samtale om drengen Amer 'Så giver det – hvad hedder det – street respect point, ikke? Han skal ud og score de point. Han kan ikke score dem ved at være god til at skrive stil eller diktat. Han må score et andet sted. For sådan er menneskene nu engang indrettet. Et eller andet sted skal de have nogen point. Og Amers point, dem får han ved at spille smart og ved at spille stærk.' (Pedersen 2002 side 74, vores fremhævelse).

En række teorier om, og analyser af kriminalitet blandt unge fokuserer på, at det at begå kriminalitet for mange – i særdeleshed unge – kan være en måde at opnå status, anerkendelse eller symbolsk og social værdi i samfundet, når en række andre veje hertil er blokeret grundet klasserelaterede barrierer og/eller diskrimination relateret til race og etnicitet. Zeuner og Højland skriver eksempelvis:

Tegning Gert Hansen

'Unge mennesker kan, hvis de føler sig placeret i gruppen med lav symbolværdi, søge alternative veje i kampen om symbolværdierne. Sådanne alternative veje kan være kriminelle miljøer.'

Zeuner & Højland 2003, side 29

Tanken er ikke ny, og genfindes bl.a. i amerikansk subkulturteori. Eksempelvis skriver A.K. Cohen, i klassikeren *Delinquent Boys* fra 1955, følgende:

'The delinquent subculture, we suggest, is a way of dealing with the problems of adjustment we have described. These are chiefly status problems: certain children are denied status in the respectable society because they cannot meet the criteria of the respectable status system. The delinquent subculture deals with these problems by providing criteria which these children can meet.'

Cohen 1955, side 121

Cohens pointe er på sin vis simpel: Når unge mennesker – for Cohen var det især drenge og unge mænd – oplever sig afskåret fra samfundsmæssig anerkendelse, kan en mulig udvej være at søge sammen som gruppe, og på gruppeplan operere med andre kriterier for anerkendelse, end de som ellers er gældende i det omkringliggende samfund. Her kan man så operere med anerkendelseskriterier, som man rent faktisk har mulighed for at opfylde (Cohen 1955). Udtrykt i Bourdieus termer (1986) kan de individer, der mangler den kulturelle kapital eller økonomiske kapital, som kan omsættes til samfundsmæssig anerkendelse og status, have mulighed for at sætte sig igennem på andre måder – eksempelvis kropsligt. For Cohen var det især klassesystemet, som bevirkede, at unge mænd med arbejderklassebaggrund kom til at opleve fiaskoer i deres møde med et uddannelsessystem, der vurderede eleverne ud fra middelklassekriterier.

Der findes i dag en række analyser, der på tilsvarende vis har kampen for respekt, anerkendelse og symbolsk værdi som omdrejningspunkt (f.eks. Hviid 2007) – og nærværende artikels ene forfatter har selv bidraget til denne vinkling (Jensen 2002, 2005, 2006). Den sociokulturelle anerkendelsesvinkling har en berettigelse i det omfang, at den kan hjælpe forskningen til at bryde med reduktionistiske forestillinger om, at kriminalitet alene handler om at berige sig. Det vi imidlertid vil argumentere for her er, at der går vigtige pointer tabt i analysen, hvis der anlægges en vinkel på kriminalitet, som i for høj grad tager afsæt i anerkendelsesvinklen. Konsekvensen kan være, at materielle livsbetingelser og normaliserende forbrug ikke i tilstrækkelig grad bliver medtænkt i analysen, således at betydningen af konkrete og socioøkonomiske livsvilkår går tabt.

For at belyse betydningen af de socioøkonomiske vilkår vil vi inddrage nogle resultater af en empirisk undersøgelse, som denne artikels ene forfatter udførte i foråret 2008, blandt marginaliserede unge mænd med indvandrerbaggrund i Århus (Olesen 2008). Empiriindsamlingen fandt sted fra januar 2008 til juni 2008, og blev

udført som et etnografisk feltarbejde. Det empiriske materiale består, ud over feltnoter, af syv transskriberede interviews (heraf et gruppeinterview) og syv interviewlignende samtaler.

Informanterne tilhørte to miljøer fra henholdsvis Trillegårdsgruppen, der har deres færden i Bispehaven, Hasle og en gruppe temmelig kriminaliserede unge fra Gellerupparken, Brabrand. De unge mænd var i aldersgruppen 21-28 år, og havde forskellige etniske minoritetsbaggrunde. Det kriminelle miljø, som begge de to grupperinger bevægede sig indenfor, praktiserede hovedsagligt handel af euforiserende stoffer, indbrud samt videresalg af hælervarer. Informanterne er anonymiseret, og enkelte af nedenstående overskrifter er citater fra undersøgelsen.

"JEG HAR IKKE HAFT PENGE HELE MIT LIV."

For de unge mænd i undersøgelsen er det gennemgående, at de i deres barndom har oplevet at være fattige, såvel i deres oprindelseslande – i det omfang de er født andre steder end i Danmark og var gamle nok til at huske noget, da de boede der – som i Danmark. Auyb fortæller om en kammerat, der ligeledes indgik i et af de observerede miljøer, at han:

"...er vokset op helt forkert, han har aldrig haft penge, han har aldrig haft noget, og nu vil han bare have alt. Han vil leve kongelivet, sove længe, gå i fedt tøj, spise god mad og have smarte ting. Han tænker heller ikke på fremtiden[...] Han har jo aldrig haft en børnefødselsdag for eksempel eller fået noget af hans forældre."

De erfaringer de unge mænd har med fattigdom, udgør en baggrund for at begribe den orientering mod penge og økonomi, som viste sig i det empiriske materiale. Man kan således argumentere for, at efterstræbelsen af økonomiske goder indirekte rummer et ønske om at distancere sig fra stereotypen som det fattige indvandrerbarn – dårligt klædt i billigt tøj fra discountbutikker eller supermarkeder.

En del af de unge mænd i undersøgelsen har en opfattelse af, at det er vanskeligt for dem at få et job, og dermed tjene penge på legal vis. Det skyldes blandt andet deres etnicitet og hudfarve, samt det territorielle stigma, der er knyttet til at bo i et udsat boligområde. Arraz fortæller herom:

A: *Der er ikke nogen der kan tjene penge ude i Brabrand. Ligeså snart du går ned i Føtex og viser ham dit kort...*

AO: *Sygesikring?*

A: *Ja, og siger at du bor her i nærheden, så ja, ja det går sgu ikke. Dig har jeg ikke brug for.*

AO: *Fordi man bor i Brabrand?*

A: *Ja...*

Vi kan her skimte konturerne af det som Sandberg og Pedersen, i deres studie af unge mænd i en lignende situation i Oslo, kalder en offerdiskurs (2006: 224 f.). Pointen hos Sandberg og Pedersen er, at de unge mænd har mulighed for at trække på en offerdiskurs, som forklaring på handlinger, som de ved, at andre vil opfatte som illegitime. De unge mænd etablerer derved et årsags-virkningsforhold, som gør at deres livsvilkår er årsag til deres handlinger. Således kan man forstå sådanne udsagn som neutraliseringsmekanismer i Sykes & Matzas forstand. Neutraliseringsmekanismer er selvfremsstillingsteknikker, der placerer årsagen til illegitime handlinger uden for subjektet, og dermed gør det muligt at fremstille sig selv som legitimt subjekt, alt imens man foretager illegitime handlinger (1957).

Det er væsentligt at have denne type af indtryksstyring (Goffman 1959) for øje, når man reflekterer metodisk over interviewudsagnene fra et etnografisk feltarbejde (Järvinen & Mik-Meyer 2005), men som Sandberg og Petersen gør opmærksom på (2006: 224) kan dette medføre, at man som forsker ikke forholder sig til, hvad der rent faktisk siges. I dette tilfælde må vi således fastholde, at selv om Arraz givetvis benytter indtryksstyring i hans forklaring over for forskeren, som Arraz ved har kendskab til hans kriminalitet, må hans udsagn også tages substantielt alvorligt: Arraz, og de øvrige der udtaler sig om samme tema-

er i undersøgelsen, kommer vitterligt fra familier, der er økonomisk underprivilegerede, og det er formodentligt ikke forkert, at de i visse situationer møder modvilje og diskrimination, for eksempel i forbindelse med jobansøgninger²⁾.

MONEY TALKS: *"HVERT SKRIDT DET ER PENGE, HVAD DU LAVER DET ER PENGE."*

Omdrejningspunktet for en stor del af de unge mænds samvær syntes at være penge, og det at tilvejebringe penge. Således talte de gentagende gange om at 'lave penge' – et ofte anvendt udtryk som muligvis er en fordanskning af den amerikanske hip hop slangs tilsvarende term 'make money'³⁾. En del samtaler er således centreret om "kunsten" at lave penge, ligesom en hel del tid bruges på at lave penge. Som en af informanterne i undersøgelsen udtrykker det: *"Al snak det er penge. Hvert skridt det er penge, hvad du laver det er penge, hvad det koster, det er penge, penge, penge"*.

Ifølge de unge mænd betød det, at der var penge på spil i deres samvær, at der ligeledes skete en instrumentaliserings af deres relationer til hinanden. En af de involverede sagde således:

"Vi går kun med hinanden på grund af penge", mens en anden fortalte, at *"De fleste ville sælge deres egen mor for penge. Jeg sværger, det er det eneste, der betyder noget"*.

Hvis vi skal gå skeptisk til de unge mænds måde at konstruere et selvbillede på, kan disse passager ligeledes forstås som et forsøg på indtryksstyring. De unge mænd fremstiller sig således som kyniske forretningsmænd. Denne type af selvfremsstilling giver mindelser om hip hoppens skildringer af hustleren, som også har fundet vej til den gren af det danske hip hop miljø, der er befolket af unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund. Sivas fra gruppen P4L (som betyder Perker for Livet), har således lavet en fordanskning af Rick Ross *every day im hustlin*, med navnet *hustler hele dagen*. I omkvædet rapper Sivas gentagende gange 'Hustler hele dage, hustler hustler hele dagen – min kalender er presset'. Det kyniske aspekt af penge-

fikseringen kan ligeledes genfindes i rapmusikken, eksempelvis i Wu Tang Clans rapklassiker CREAM, som er en forkortelse af Cash Rules Everything Around Me.

Pointen med at fremdrage den intertekstuelle reference til det amerikanske hip hop univers, som ligger implicit i de unge mænds udtalelser, er at understrege, at de unge mænd ikke kun fortæller realistisk om deres liv. De trækker samtidig på et bestemt diskursivt repertoire, når de fremstiller deres interne relationer som barske, hårde og overdrevent kyniske. Mikhail leverer et andet eksempel, når han siger at: "(...) *det er normalt alt hvad der hedder bol, knep, fuck og bare ødelægge det, torturerer det fuldstændig op*". (Olesen 2008). Det er ordvalg som disse, de unge mænd benytter for at opretholde en benhård attitude såvel indenfor gruppen som i deres forhold til omverdenen.

Der er imidlertid elementer i materialet, der peger på, at de unge ikke er helt så kyniske i deres omgang med hinanden, som de giver udtryk for. I det etnografiske studie er der flere eksempler på den dobbelthed, der kendetegner de interne relationer mellem de unge. Den enkelte må således bidrage til fællesskabet for at kunne drage nytte af det. Hussein beskriver her sin omgangskreds ud fra en dobbelt optik: "*Der er mange mennesker, jeg syntes, der har et godt hjerte. [...] Jeg har fået et meget dårligt indtryk af mange mennesker, men på den anden side, så har de fandeme også været der for mig*". Hussein beskriver således, at der i den gruppering han tilhører ikke udelukkende er tale om instrumentelle relationer, men at der ligeledes forekommer en gruppefølelse, hvor man støtter hinanden. Den italesatte kynisme er derfor delvis et spørgsmål om stil, om end den ikke af den grund kan reduceres til iscenesættelse.

Det etnografiske materiale viser, at nogle af de unge mænd vitteligt bruger meget af deres tid på målrettet kriminalitet, nemlig at skaffe penge. Som en del af et feltarbejde kørte denne artikels ene forfatter ofte rundt i byen med de unge mænd. I disse situationer blev det tydeliggjort, at mændene ikke kørte rundt for

deres fornøjelses skyld. Det handlede om penge; om at sælge så mange stoffer og så mange hælervarer på så kort tid, og med så lidt indblanding, som muligt. De mange køreture var således en del af deres forretningsførelse. De kører hellere ud til kunden, end lader kunden komme til dem. De lever en dobbelttilværelse under falske navne, og er konstant på farten for således at undgå at tiltrække sig ordensmagtens opmærksomhed. Hussein, som er en anerkendt dealer og distributør af hælervarer, fortalte om hans livsstil; kunder der ringer døgnets 24-timer, de ujævne døgnrytmer, hjemmet som hotel, familien som tavse tilskuere, det sociale fællesskab der veksler mellem at være konkurrenter og kammerater. Efter at Hussein havde kørt rundt fra kl. 14.00 en eftermiddag, og havde mødtes med kunder samt besøgt de private lejligheder, der lå inde med nye varer og nye tilbud, var klokken blevet omkring 02.00 om natten. Hussein vågnede, ved telefonens ringen, efter blot en times søvn, da nogle kunder ville købe coke. Han nægtede at forlade sin seng, medmindre de købte for minimum 1500 kr. På trods af kravet insisterede kunderne stadig på, at han skulle komme forbi med varen. Hussein solgte for 1500 kr. coke, og blev sammen med selskabet til kl. 06.00 om morgenen.

FORBRUG, OVERFORBRUG, FRIHED "SÅ BRUGER VI NOGLE TUSSEDER BARE FOR AT HYGGE OS."

Hurtigt tjente penge er ofte også hurtigt brugte penge. I hvert fald viser det etnografiske materiale, at de unge mænd havde et stort økonomisk forbrug. Ali fortæller om sit pengeforbrug som kriminel:

Der er ikke noget system, så meget har jeg, så meget bruger jeg. Sådan bliver man som kriminel. For som sagt er der ikke nogle tider, du skal stå op til. Der er ingen begrænsninger i dit liv overhovedet. Du står op, når du vil, du bruger så mange penge, som du vil. Medmindre du ikke har pengene, så laver du dem".

De unge mænds pengeforbrug var specielt

knyttet til festlige begivenheder og byture. En af de unge fortæller i en samtale om det at gå i byen; ”*at når vi går derind, så bruger vi nogle tusser bare for at hygge os. [...] Vi går ind, og betaler for at hygge os, vi skal bare hygge os.*”

Det at gå i byen, hygge sig og lade sig underholde var således i høj grad forbundet med det at spendere penge – helst i store summer:

De står i en samlet flok i diskotekets midterste bar. De er velklædte, de er veltrænede, de er højlydte, og de mange pengesedler i deres hænder indikerer, at de gerne vil have endnu en omgang drinks. Flaskerne på baren synliggør, hvor meget de allerede har sat til livs, og stemningen stiger i takt med, at flaskerne tømmes. Der er en heftig aktivitet mellem toilettet og baren, og mændene lægger ikke skjul på, at de får lidt til næsen. Og de vil gerne dele ud af deres coke, til de personer der dropper forbi, og de er klar på et festligt indslag, for således øges underholdningsværdien. Mændene begynder at hæve stemmen, og fokus rettes mod gruppen. Flaskerne bliver flere og flere, og toiletbesøgene endnu hyppigere – stilen, som de unge mænd praktiserer, bliver begrundet af en af fyrene: ”(...)det er vel bedre at sniffe og drikke pengene op, end at tabe dem i poker”.

Feltnoter, Olesen, 21/03-2008

Samtidig var selve forbruget og pengebesiddelsen tilsyneladende knyttet til en følelse af frihed. I en af mange samtaler, der omhandlede de unge mænds pengeforbrug, fortalte Arraz og Hussein eksempelvis om deres forbrugsvaner ”*Jeg kan gå ind et hvilket som helst sted og spise, få tøj, altså have det godt, nyde livet.*”

Det at have og bruge penge er således lig med frihed. Det er pengene, der er den direkte årsag til, at de unge mænd kan gøre sig fri af deres lokalmiljøes socioøkonomiske begrænsninger. Der kan findes eksempler på, at de tilsyneladende næsten får et kick ud af at ødsle deres penge væk. Et eksempel fra det etnografiske materiale er en ung mand, der impulsivt købte en

Playstation 3 af en hæl, uden at kende til dennes funktion. Materialet tyder således på, at der er en frihedsfølelse knyttet til det at forbruge, og det er dermed jagten på frihed, der samler de unge om et fælles projekt – ’*at lave fucking mange tusser*’. For som en af de unge i undersøgelsen siger ”*Man skal jo have mange penge for at leve godt mand*”. Og mange penge har de unge mænd vitterligt – i hvert fald når det går godt. Det etnografiske materiale dokumenterer således et temmelig stort forbrug. Dette kan eksemplificeres ved, at *alle* måltider indtages på restauranter eller cafeer. Denne artikels ene forfatter kunne desuden iagttage et stort forbrug af hash og cigaretter, hvilket resulterer i et anslået forbrug på 1000-1500 kr. dagligt. Ud fra observationsstudierne vurderes det desuden, at de unge mænds forbrug på byture kan variere mellem 2.500 og 10.000 kr.

De store pengesummer kan også være en forbandelse. Det oplever nogle, når de bliver afhængige af deres store pengeforbrug. En af de unge siger således ”*Ja sådan er det. Penge elsker alle, det gør de faktisk. Jo flere du ser af dem, jo større had får du til dem, for du ved ikke, hvordan du skal undvære dem*”. På sin vis er det logisk: Hvis følelsen af frihed er knyttet til penge og forbrug, må fravær af penge og forbrug betyde, at man oplever sig som værende ufri. Måske er det på den baggrund, vi skal forstå, at nogle af de unge mænd til tider bliver grådige og dumdristige i deres forsøg på at ’lave penge’. Achmed fortæller eksempelvis om to af hans kammerater, der tre dage i træk havde begået indbrud i den samme bygning:

”(...) tror du ikke de fuckhoveder tog derud igen lørdag nat, for tredje gang og tog det sidste? Hvor grådig må man være? De er så syge, men de blev ikke snuppet, så nu har Hussein mindst 30 bærbare og mobiler og alt muligt lort i hans mini lejlighed.”

Den videre historie fortæller imidlertid, at de involverede unge mænd var blevet filmet af bygningens overvågningskamera,

og endte med at blive 'snuppet'. De var i forvejen sigtet for andre forhold, og den ene af dem afsoner i skrivende stund en længere dom.

AFVIGELSE SOM RADIKALISERET NORMALITET

Som den engelske subkulturforsker David Muggleton har påpeget, er afvigende grupper i det moderne samfund ikke altid kendetegnet ved, at de gør modstand mod bestående normer og værdier. Subkulturer udfordrer ikke (altid) bestående værdier, snarere forstærker, forstørrer og dramatiserer de dem (ofte), således at de bliver mere synlige (Muggleton 2000: 150)⁴⁾. På samme måde kan vi sige, at de unge mænd i undersøgelsen udtrykker noget alment, når en af dem eksempelvis bemærker, at *"Man skal have et hus, du skal have bil, du skal have penge på lommen"*, mens en anden påpeger at *"som 21-årig i Danmark, skal man have en økonomi"*.

De unge mænd har naturligvis ret: I et kapitalistisk forbrugssamfund, som det danske, ligger en normativ forventning om, at man skal have en vis økonomisk forbrugs- og ydeevne for at fremstå som legitimt samfundsborger. Ydermere er menneskelig frihed i høj grad defineret inden for forbrugssfæren – sat på spidsen træder man ind i verden som handlende subjekt ved at forbruge.

De unge mænd agerer ikke i opposition til de etablerede samfundsnormer om-handlende økonomi og forbrug, men radikaliserer dem derimod. Ud fra dette perspektiv kan vi nu se med nye øjne på deres kriminelle handlinger.

Når Cohen, som vi så ovenfor, opererede med subkulturer som alternative fora for menneskelig anerkendelse og status, hang det sammen med, at den kriminalitet der fandtes i subkulturerne ifølge Cohen ofte var *non-utilitarian*. Den var således ikke rettet mod at maksimere nogen form for nytte, men derimod udført for at opnå sociokulturel respekt i gruppen. Cohen bruger eksempler som at stjæle en kurv med æbler for blot at smide dem væk, eller at jage andre drenge bort fra en legeplads

man egentlig ikke selv er interesseret i at bruge. Eksemplerne kan forekomme bagatelagtige, men pointen er væsentlig: I det omfang kriminalitet ikke er rettet mod at opnå økonomiske goder, bliver det plausibelt, at det som er på spil, er en stræben efter noget andet, hvilket ifølge Cohen er anerkendelse og status. En af de måder man kan forsøge at opnå denne anerkendelse på, kunne være at 'spille smart', som Amer i Flindt Pedersens bog. Det vil sige at iscenesætte sig selv på en måde, som man finder attraktiv, og som er iøjnefaldende for andre – at producere en subkulturel stil der kan give en anerkendelse i andres øjne. Sandberg & Pedersen skriver om deres studie af unge mænd i et kriminelt miljø i Oslo, at denne gruppe *'ville markere at de var noe, de ville bli sett'* (2006 side 212, fremhævelse i original). For de unge mænd i nærværende undersøgelse, var der imidlertid noget andet på spil. De havde netop ikke en iøjnefaldende stil, og de spillede ikke smarte; i hvert fald ikke på offentlige steder. I stedet gik de klædt i nobelt og meget dyrt mærketøj af mærkerne Burberry, Filipa K, Junk de Luxe etc. Bortset fra det prangende forbrug i nattelivet var deres måde at være afvigende på præget af en god del diskretion, næsten som et forsøg på ikke at blive set. Diskretionen lykkedes kun delvist, hvilket blandt andet skyldtes deres subkulturelle tilhørsforhold, som viste sig i deres slangprægede etnolekt, så snart de talte.

Den kriminalitet der udføres af de unge mænd i denne undersøgelse, lader sig altså dårligt forklare af overvejelser om subkulturer som alternative anerkendelsesfora, som vi finder hos Cohen. I stedet kan vi rette os mod endnu en af amerikansk kriminologs *grand old men*, Robert K. Merton.

Han formulerede i 1949 en generel teori om forholdet mellem kriminalitet og afvigelse på den ene side, og samfundsmæssige forhold på den anden. Således opererede Merton med fire forskellige former for afvigelse: Innovation, ritualism, rejection og replacement. I nærværende studie er det Mertons afvigelsesbegreb *Innovation*, der er relevant. I Mertons terminologi er

innovation en form for afvigelse, der er kendetegnet ved, at man tilslutter sig de samfundsmæssigt alment accepterede mål, alt imens de benyttede midler for at opnå disse, ikke er alment accepterede. I Mertons samtid betød det, at man forfulgte de mål, som var alment accepteret i datidens USA, det vil sige penge og økonomisk rigdom, mens man opfandt andre midler hertil end de alment accepterede i den legale økonomi⁵⁾.

Pointen med at fremhæve Merton er, at vi mener, at de unge mænd i undersøgelsen kan betegnes som innovators i Mertons forstand. De er således unge mænd, der på den ene side, i høj grad, forfølger det samfundsmæssige ideal om rigdom og velstand, mens de på den anden side vælger midler til at nå disse mål, som flertallet ville opfatte som illegitime. Pointen er hermed, at når et individs muligheder for at tilkæmpe sig de samfundsmæssigt fastsatte mål er blokeret af sociale barrierer, kan man enten vælge andre mål⁶⁾, eller man kan fastholde målene og opfinde andre midler til at nå de anerkendte mål – og det er præcis det, de unge mænd i undersøgelsen gør. De har udviklet strategier, således at de ikke behøver uddannelse eller beskæftigelse for at opnå indtægt. Dette må vel at mærke forstås i lyset af de mulighedsstrukturer, de befinder sig i. De handler i henhold til det sæt af handlingsalternativer, der er givet ved deres livsbetingelser, og vælger den strategi der, i hvert fald kortsigtet, giver størst udbytte. De unge mænd fremstår dermed som rationelle individer, der vælger de mest indbringende måder at lave penge på. En af de unge fortæller eksempelvis, at han kun gider lave ”bræk”; ”når det giver gode penge”.

De unge i denne undersøgelse kan altså forstås som innovators i Mertons forstand. Deres kriminalitet foregår i de fleste tilfælde diskret, og de er ikke særligt synlige i det offentlige rum. Måske tilstræber de en form for anonymitet for at undgå det politiblik, som vi, fra anden forskning, ved holder særligt øje med unge mænd med indvandrerbaggrund (Ansel-Henry & Jespersen 2003, Finstad 2000). Under feltarbejdet oplevede nærværende artikels ene

forfatter således, at de unge ofte blev stoppet og undersøgt af politiet.

Mændenes alder kunne også være en forklarende faktor for deres diskrete stil. I 20-års alderen er identiteten som fræk og farlig ung indvandrerrod måske ikke længere så attraktiv, som den kan være for teenagere (Jensen 2007). ’Ballademageren’ er til syvende og sidst et ikon, som hænger tæt sammen med ungdommen som livsfase. Der er således dele af det etnografiske materiale, der tyder på, at de unge mænd tidligere i deres liv har opført og iscenesat sig på en måde, der er mere synlig, og måske i højere grad har været orienteret mod at opnå anerkendelse og respekt i et sub- og ungdomskulturelt felt, end det nu er tilfældet. Achmed udtrykker dette udviklingsforløb således: *”Før i tiden, ville de have sagt, ja jeg sælger nogle hælervarer, og jeg har tre der stjæler for mig og sådan og sådan... Når man er ung vil man gerne vise, at man er sej, ja jeg er droppet ud af skolen, jeg stjæler bare bla bla sådan er det bare, når man er ung. Men nu er de kommet til det stadie, omkring de 25 år, hvor de ikke vil have noget med dig [offentligheden] at gøre, bare sig så lidt som muligt, tjen lidt penge, lav det du skal lave”.*

De unge mænds måde at forbruge på kan således forstås som en radikaliserings af de samfundsmæssigt udbredte handlemåder. Allerede i 1899 gjorde den norske sociolog Thorstein Veblen opmærksom på, at forbrug kan have mange andre funktioner end at opfylde basale menneskelige behov. Veblen brugte således begrebet *Conspicuous consumption* om det iøjnefaldende eller ligefrem prangende forbrug, der har som formål at vise andre, at man klarer sig godt økonomisk. Veblen påpegede, at forbrug ofte tjener til at imponere andre snarere end til at tilfredsstille basale behov. Forstået ud fra conspicuous consumption-begrebet handler de unge indvandrermands forbrugerisme om at udvikle og fremvise status samt opnå anerkendelse via forbrug.

Ser man ud over de unge mænds snævre kreds, kunne man pege på mængden af udekøkkener, firhjulstrækkere eller vinkøleskabe, der, i løbet af de senere års nu afbrudte højkonjunktur, blev indkøbt af

danske husholdninger som eksempler på et sådant prangende forbrug – et forbrug der ifølge nogle iagttagere af det moderne samfund, i dag nærmest anses som en samfundsmæssig pligt (Bauman 1999).

Jean Baudrillards ideer om objekters sociale og symbolske tegnfunktion kan ligeledes bruges som afsæt til at forstå de unge mænds adfærd. Gennem forbruget af objekter tilegner de unge sig samtidig bestemte symboler og signaler, som de således definerer sig selv og deres identitet ud fra (Baudrillard 2001: 33). Forbrug kan opfattes som et socialt fænomen, der kan skabe identifikation såvel som differentiering individer imellem. Dermed kan forbruget betegnes som en praksis, hvor man skal være i stand til at afkode samfundets normer for derved at forbruge ud fra et anerkendt mønster. De unge mænd forsøger således at kommunikere ud over deres gruppetilhørsforhold via forbrugsobjekter. Der er imidlertid en stor risiko for, at dette projekt mislykkes, fordi den måde de unge mænd forbruger på, trods alt ikke nyder almen samfundsmæssig anerkendelse. Tvært imod kan det omgivende samfund anse mændenes radikale over-forbrug for amoralsk.

En foreløbig konklusion om de unge mænds kriminalitetsmønstre kan formuleres ved at sammentænke Mertons ide om subkulturelle innovatører med Baudrillards og Veblens ideer om forbrugerisme. De unge mænds kriminalitet har karakterer af, at de bruger illegitime midler til at skaffe sig det økonomiske råderum, der gør dem i stand til at forbruge på den måde, der definerer dem som personer. Det at definere sin person gennem forbrug forekommer de unge mænd naturligt, og man kan derved påpege, at deres forbrug, netop fordi det *ikke* er kvalitativt forskelligt fra *conspicuous consumption*, kan illustrere absurditeten i det kapitalistiske forbrugssamfund. Dette betyder dog ikke, at der hos de unge mænd ligger nogen direkte intention om at formulere en kritik rettet mod samfundet.

Vi kan altså forstå de unge mænds kriminelle handlinger som målrationelle måder at opnå legitime goder på, ved

hjælp af illegitime midler. Penge er imidlertid i anden omgang midler til at forbruge. Der foregår stort set ingen kapitalakkumulation⁷. Det betyder, at kriminalitetens mål i sidste ende er forbrug, og at kriminaliteten er nødvendig for at opretholde forbruget.

Eftersom forbruget ligeledes handler om at sende et signal til omverdenen om, at man klarer sig godt, og at man adskiller sig fra den fattige indvandrer, er det ikke svært at forstå, hvorfor den kriminelle livsstil forekommer så fristende. Sammenkædes det ønskede selvbillede med forbruget – som bindeled til frihedsfølelsen – forstærkes fornemmelsen af de unge mænds målrationelle kriminalitetsadfærd.

NOGLE TEORETISKE OG SAMFUNDSMÆSSIGE IMPLIKATIONER

Vi har ovenfor, som udgangspunkt, forsøgt at fokusere på den økonomiske side af den kriminalitet som blev udøvet af de unge mænd, samt på den forbrugsmæssige side af deres adfærd. Dette har vi gjort for at illustrere, at disse aspekter er vigtige, selvom de ofte ender med at blive underbetonet i undersøgelser og tilgange, der primært fokuserer på kriminaliserede og subkulturelle miljøer som alternative anerkendelsesfora. Imidlertid er også vi endt ved et sociokulturelt fænomen, nemlig den sociokulturelle betydning af det forbrug, som kriminaliteten sætter de unge mænd i stand til at foretage. Pointen er, at socioøkonomiske og sociokulturelle aspekter selvsagt er sammenhængende. Den økonomisk orienterede analyse skal således forstås komplementært til den sociokulturelle vinkel. Når vi således fremhæver det socioøkonomiske aspekt er det udelukkende for at påpege, at denne dimension ikke bør overses.

Der er naturligvis andre studier, der integrerer den socioøkonomiske og sociokulturelle vinkling. Et eksempel på dette er Philippe Bourgois' studie (1995) af crack-økonomien i New Yorks Spanish Harlem. Denne undersøgelse viser, hvordan narkohandel giver mulighed for økonomisk indtægt, og ligeledes bliver et

alternativt forum for respekt og personlig værdi, for de involverede, marginaliserede unge puertoricanske mænd. Sandberg og Pedersen skildrer desuden i deres studie af unge mænd, i en lignende situation i Oslo (2006), hvordan et af byens hashmiljøer bliver et sted, hvor der både kan tjenes penge – ofte ved snyd og fusk – og oparbejdes en særlig gadekapital, der giver de unge symbolsk anerkendelse.

På tilsvarende vis kan vi sige, at kriminalitet for de unge i undersøgelsen naturligvis ikke kan reduceres til udelukkende at omhandle penge – handlemønstret har ligeledes et sociokulturelt aspekt. Dette handler om bekræftelse og anerkendelse gennem forbrug, at opbygge et acceptabelt selvbillede og ikke at falde uden for forbrugskulturen. Forstået på baggrund af deres livsbetingelser giver det store forbrug en oplevelse af frihed. Således handler det i høj grad om at distancere eller disidentificere⁹⁾ sig fra en stigmatiseret position, som både har med klasse og etnicitet at gøre, nemlig stereotypen om det fattige, dårligt klædte indvandrerbarn.

Det socioøkonomiske aspekt er væsentligt af både teoretiske samt samfundsmæssige årsager, og medfører såvel praktiske som politiske implikationer. Det er teoretisk vigtigt at integrere et socioøkonomisk aspekt i subkulturteorier, der ellers kan ende i en ren sociokulturalistisk reduktionisme, der alene fokuserer på subkulturer som alternative fora for anerkendelse. Det vil sige, at subkulturelle miljøer forstås som fora, der kompenserer, når vejen til anerkendelse fra det omgivende samfund er blokeret af forskellige former for stigma og stereotypificering.

Det socioøkonomiske aspekt er ligeledes vigtigt af samfundsmæssige årsager. Forfattere som Ove Sernhede og Loïc Wacquant har påpeget, at der i de vestlige storbyer, herunder også i skandinaviske storbyer, udvikles nye fattigdomsmønstre (Sernhede 2006, Wacquant 1996a, 1996b, 1997, 2008). Disse områder er ofte præget af, at en stor del af beboerne, mere eller mindre permanent, enten er sat uden for arbejdsmarkedet eller er underbeskæftigede. Det er netop i sådanne kvarterer, at de unge mænd fra undersøgelsen har haft

deres opvækst. I disse miljøer har de på egen krop erfaret, hvad det vil sige aldrig at have nogen penge – måske er det derfor, det bliver så nødvendigt for dem at iscenesætte sig selv som pengestærke forbrugere.

Det betyder, at økonomisk integration og forbrugsmuligheder bliver relevante størrelser for at forstå den kriminalitet, der foregår blandt unge mænd med indvandrerbaggrund i Danmark. Og følgelig at den økonomiske disintegrationspolitik, som føres i disse år *i sig selv* kan forventes at generere kriminalitet, når den samfundsmæssige kontekst er et kapitalistisk forbrugersamfund som det danske. Med økonomisk disintegration mener vi de meget konkrete forsøg på at fattiggøre den allerede socialt og økonomisk mest underprivilegerede gruppe af de etniske minoriteter. Hertil kan nævnes kontanthjælpsloftet, men ligeledes den starthjælp som Morten Ejrnæs allerede ved indførelsen af dens forgænger – introduktionsydelsen – i 1998 betegnede som forarmende (1998). Ejrnæs' ord om at '*opretholdelsen af en jævn levestandard, der hverken med hensyn til tøj, mad eller mulighed for fritidsbeskæftigelser udstråler fattigdom, giver mulighed for at bevare selvrespekten*', er ikke blevet mindre gyldige siden da. Den marginaliserede del af de etniske minoriteter må imidlertid fortsat karakteriseres som økonomisk stærkt underprivilegeret⁹⁾. Således viser Ejrnæs, at nyankomne flygtninge på starthjælp må leve med et økonomisk råderum på mellem 52% og 77% af kontanthjælpstaksten (2004). Der er hermed tale om en politisk orkestreret opretholdelse af en relativ fattigdom – angiveligt for at påvirke arbejdsincitamenterne¹⁰⁾ – som fratager mennesker muligheden for at forbruge på et alment niveau, og hensetter dem i en tilstand af økonomisk disintegration.

I en sådan kontekst er det værd at forholde sig til den feministiske tænker og statsteoretiker Nancy Fraser (1997), som i sin tænkning om social retfærdighed skelner mellem recognition (anerkendelse) og redistribution (omfordeling). Frasers pointe er, at det ikke er nok at anerkende marginaliserede og minoriserede gruppers kul-

turelle egenart og ret til forskellighed. Anerkendelsespolitikken må sammenkædes med en omfordelingspolitik, idet omfordeling af socioøkonomiske goder i sig selv er et vigtigt projekt. Set ud fra en dansk optik kan vi sige, at de etniske minoriteters situation for en stor dels vedkommende ikke alene er kendetegnet ved en ganske betydelig sociokulturel misken-delse, men desuden ved en politisk orkes-treret socioøkonomisk underprivilegering. Vi kan afslutningsvis tilføje, at de mønstre der tegner sig i kriminalitetsstatistikkerne¹¹⁾, sandsynligvis er påvirket af begge disse dimensioner af social (u)retfærdig-hed.

Annette Olesen er specialestuderende på sociologiuddannelsen, Aalborg Universitet.

Sune Qvotrup Jensen er ph.d. og adjunkt i sociologi på Inst. f. Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation, Aalborg Universitet.

Referencer:

- Bauman, Zygmunt (1999). *Globalisering*. Hans Reitzels Forlag.
- Bourgois, Philippe (1995). *In Search of Respect – selling crack in El Barrio*. Cambridge University Press.
- Bourdieu, Pierre (1986) 'The Forms of Capital' in John G Richardson (red.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Connecticut Greenwood Press; side 241 – 258.
- Cohen, Albert K. (1955). *Delinquent Boys*. ew York: The Free Press.
- Dahl, Karen Margrethe (2005). *Etniske minoriteter i tal. Børn, integration og ligestilling*. Arbejdsrapport 3:2005, Socialforskningsinstituttet.
- Ejrnæs, Morten. 'Tvang og forarmelse'. Politiken. Kronik, 20. april 1998.
- Finstad, Liv (2000). *Politiblikket*. Oslo: Pax Forlag.
- Fraser, Nancy (1997). *Justice Interruptus*. New York: Routledge.
- Goffman, Erving (1959). *he Representation of Self in Everyday Life*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Hviid, Kirsten (2007). Ph.d. afhandling, Akademiet for Migrationsstudier i Danmark, Aalborg Universitet.
- Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (eds.) (2005). *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. Hans Reitzels Forlag.
- Jensen, Sune Qvotrup (2007). *Fremmed, farlig og fræk*. Ph.d. Afhandling. FREIA, Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforhold, Aalborg Universitet.
- Jensen, Sune Qvotrup (2006) 'Rethinking Subcultural Capital', *Young, Nordic Journal of Youth Research*, Vol. 3 No. 14; side 257-276.
- Jensen, Sune Qvotrup (2005) 'Subkulturelle hypermaskuliniteter i det offentlige rum', *Grus* No. 75-76; side 130-150.
- Jensen, Sune Qvotrup (2002). *De Vilde Unge i Aalborg Øst*. Aalborg Universitetsforlag.
- Kyvsgaard, Britta (2004). *Notat vedrørende Kriminalitet og National oprindelse 2002*. Justitsministeriet 2. juni 2004.
- Kyvsgaard, Britta (2002). *Kriminalitet og National oprindelse 2000*. Justitsministeriet 15. maj 2002.
- Larsen Jørgen Elm(2004). *Fattigdom og social eksklusion – Tendenser i Danmark over et kvart århundrede*. København: Socialforskningsinstituttet 04:27
- Merton, Robert K (1938) 'Social Structure and anomie'. *American Sociological Review* Nr. 3 1938.
- Muggleton, David (2000). *Inside Subculture – The Postmodern Meaning of Style*. Oxford: Berg 2000.
- Nyt Fra Danmark statistik No. 239, 30. maj 2006.
- Olesen, Annette (2008). *Mine kriminelle mørkhårede drenge*. Opgave sociologiuddannelsen 8. semester, selvvalgt specialisering i kultursociologi.
- Pedersen, Jørgen Flindt (2002). *Drengene fra Vollmose*. Nordisk Forlag.
- Sandberg, Sveinung & Pedersen, Willy (2006). *Gatekapital*. Universitetsforlaget.
- Sernhede, Ove (2006) 'Los Angered: Stadsdelsnationalism och global stamgemenskap'. In: Sernhede, Ove & Johansson, Thomas (eds.). *Storstadens omvandlingar*. Daidalos.
- Skeggs, Beverly (1997a). *Formations of Class and Gender*. London: Sage.

- Skeggs, Beverly (1997b) 'Classifying Practices: Representation, Capitals and Recognitions. In: Mahony, Pat & Christine Zmroczek. *Class Matters: "Working-Class" Women's Perspectives on Social Class*. Hong Kong: Taylor & Francis.
- Statistiske efterretninger 2004: 10. Sociale forhold, sundhed og retsvæsen. *Kriminalitet og national oprindelse 2002*. Danmarks Statistik.
- Statistiske efterretninger 2002: 9. Sociale forhold, sundhed og retsvæsen. *Kriminalitet og national oprindelse 2000*. Danmarks Statistik.
- Sykes, Gresham M & David Matza (1957). 'Techniques of Neutralization: A theory of delinquency'. *American Sociological Review*. No 22, dec. 1957.
- Veblen, Thorstein (1899). *A Theory of the Leisure Class*. New York: Macmillan.
- Wacquant, Loïc (2008). *Urban Outcasts*. Cambridge: Polity Press.
- Wacquant, Loïc J. D. (1997) 'Marginalitet i storbyerne i det kommende årtusinde'. *Social Kritik* Nr. 52-53; side 40-49.
- Wacquant, Loïc J. D. (1996a). Red Belt, Black Belt: Racial Division, Class inequality and the state in French Urban. Periphery and the American Ghetto. in: Mingione, Enzo (red.). *Urban Poverty and the Underclass*. Oxford: Blackwell Publishers; side 234-274.
- Wacquant, Loïc J. D. (1996b) 'The Rise of Advanced Marginality: Notes on its Nature and Implications'. *Acta Sociologica*. No.. 2, vol. 39; side 121-139.
- Wentworth, Harold & Flexner, Stuart Berg (1967). *Dictionary of American Slang*. Toronto: Crowell.
- Zeuner, Lilli & Højland, Jeppe (2003). *Unge I det kriminelle felt – et studium af forskningslitteratur*. København: Socialforskningsinstituttet 03:09. (2004) "
- I: Christensen, Erik. (red.). *Velfærd på vildspor. Modsigelser i velfærdssamfundet*. København: Frydenlund; side 91-113.
- dier i en vis forstand kan siges at radikaliseres det bestående samfunds liberalisme og individualisme (2000).
- Ifølge Merton var der i det amerikanske samfund større fokus på målet – økonomisk succes – end på de midler man brugte til at opnå målet. Denne tilstand af mål/middel diskrepans kaldte Merton anomie, idet han mente, at denne kunne forklare omfanget af innovativ afvigelse.
 - Denne type reaktion kalder Merton oprør (rebellion) (1938).
 - En del af de unge mænd har dog en fremtidsdrøm om at starte egen virksomhed i lille skala, og nogen forsøger at spare op hertil. Hussein fortæller om hans fremtidsdrøm: "Hvis jeg skal arbejde, så med tiden vil jeg komme til at handle med kilo, kilo, kilo (narko). Det er det, mit mål er. Når jeg har nået det, så kan jeg gøre det i seks-syv måneder, så har jeg penge nok til at investere i mit eget. Begynde på et eller andet med dit eget. Så der ikke er andre, der siger til dig, gør sådan og sådan og sådan". Ali fra Trillegården følger op: "Alles mål er at blive selvstændig, mange af dem i hvert fald(...)om det skal være en cafe eller, bare et eller andet. Noget hvidt. Altså, man bruger kriminaliteten som springbræt for at komme ind i systemet igen. Jeg tror det et eller andet sted har noget med selvrealisering at gøre, at man vil vise, både sig selv og samfundet, at man kan godt klare sig".
 - Begrebet disidentifikation (Skeggs 1997a, 1997b), og det afledte verbum at *disidentificere*, betegner en markeret afstandtagen til bestemte identitetskategorier, og er dermed forskelligt fra et indifferent fravær af identifikation. Disidentifikation kan iværksættes som strategi for at afvise tilbudte identiteter, som opfattes som truende eller associeret med et fravær af symbolsk værdi.
 - Hussein viser eksempelvis, at børn med etnisk minoritetsbaggrund har større risiko for at opleve fattigdom end børn med etnisk majoritetsbaggrund (Olesen 2008). Andre undersøgelser viser, at etniske minoriteter generelt har højere risiko for at vokse op med levevilkår præget af eksklusion og relativ fattigdom (Larsen 2004, Dahl 2005).
 - Ejrnæs sandsynliggør, at det reelle motiv til indførelsen af starthjælp snarere er at begrænse antallet af flygtninge og indvandrere der søger ophold i Danmark (2004).
 - Tal for kriminalitet er i sig selv omstridte størrelser, men der ser ud til at være nogenlunde konsensus om, at flygtninge og indvandrere optræder med en vis overhyppighed i kriminalitetsstatistikkerne (Statistiske efterretninger 2002: 9, 2004:10, Nyt fra Danmarks statistik no. 239; Kyvsgaard 2002, 2004). Denne overhyppighed kan endvidere brydes ned på køn og alder. Kriminalitetshyppigheden er således særligt høj for 15-29 årige mænd fra ikke-vestlige lande (Nyt fra Danmarks statistik no. 239).
- Noter:**
- Denne terminologi er valgt, fordi artiklens forfattere har en forståelse af kriminalitet, som værende socialt konstrueret hvilket betyder, at intet individ i sig selv er kriminelt.
 - Tilsvarende erfaringer med diskrimination og andengørelse i hverdagslivet er skildret hos Jensen (2007), kapitel 5.2.
 - Vi kan naturligvis ikke vide præcis, hvordan denne terminologi har fundet indpas i de unges sprog. Udtrykket har således formentlig eksisteret i dansk slang i lang tid, ligesom verbet 'to make' i amerikansk slang har været brugt om 'at røve' siden 1825 eller tidligere (Wentworth & Flexner 1967). Det er imidlertid ikke usandsynligt, at der skulle være tale om fordanskning af amerikansk hip hop slang, idet termen 'make money' bruges temmelig ofte i raptekster. Flere af de unge mænd i undersøgelsen lytter ofte til rapmusik, ligesom enkelte er involveret i egentlig musikproduktion.
 - Muggletons pointe er oprindeligt udviklet i forhold til anarkistiske punkere, hvis libertære vær-